

POŚREDNICTWO UBEZPIECZENIOWE

Co dalej z pośrednictwem?

Ustawodawca unijny planuje wprowadzić nowe regulacje w obszarze pośrednictwa ubezpieczeniowego. Zmiany europejskiego rynku ubezpieczeń mają stanowić część szerszej reformy rynku finansowego Unii Europejskiej. – Piotr Czublun, Ewa Strzoda

Regulacje dotyczące pośrednictwa ubezpieczeniowego mają być zmieniane dwutorowo, tj. w drodze zmian w dyrektywie z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie pośrednictwa ubezpieczeniowego (*Insurance Mediation Directive*, dalej: dyrektywa IMD) i ich implementacji do krajowych porządków prawnych oraz poprzez dostosowanie polskiego rynku ubezpieczeń do wymagań dyrektywy 2009/138/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie podejmowania i wykonywania działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej – Solvency II (dalej: dyrektywa Solvency II).

DYREKTYWA IMD

Dyrektywa IMD została implementowana do polskiego porządku prawnego za pośrednictwem ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym. W ocenie europejskich ustawodawców regulacje dotyczące pośredników wymagają jednakże głębszej reformy, w tym przede wszystkim w zakresie zwiększenia obowiązków pośredników ubezpieczeniowych.

Planowane zmiany to przede wszystkim wynik doświadczeń Komisji Europejskiej oraz Komitetu Europejskich Nadzorców Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych (*Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors CEIOPS*) związanych z badaniem zakresu implementacji dyrektywy IMD do prawa krajowego państw członkowskich Unii Europejskiej. Impulsem do wprowadzenia zmian były również doświadczenia związane z funkcjonowaniem dyrektywy w sprawie rynku instrumentów finansowych (*Markets in Financial Instruments Directive*, znanej powszechnie jako MiFID), której głównym celem było wypracowanie nowego modelu obrotu zapewniającego konkurencję, stabilność finansową, przejrzystość oraz ochronę inwestorów w różnych obszarach obrotu, a przede wszystkim ograniczenie konfliktu interesów w procesie oferowania produktów finansowych.

Piotr Czublun

jest radcą prawnym, partnerem w kancelarii prawnej Czublun Trębicki.

Ustawodawca unijny uznał za kluczowe wprowadzenie podobnych rozwiązań w zakresie oferowania usług finansowych jako usług ubezpieczenia (*Review of the Insurance Mediation Directive*, <http://ec.europa.eu>).

Zgodnie z planowanymi zmianami, na pośredników ubezpieczeniowych zostanie nałożony obowiązek działania w najlepszym interesie klienta oraz udzielania informacji w sposób jasny, zrozumiały i dokładny.

Celem nowej regulacji jest także **ograniczenie niebezpieczeństwa wystąpienia konfliktu interesów w procesie świadczenia usług ubezpieczeniowych**. Ustawodawca unijny, wzorując się na rozwiązaniach przyjętych w MiFID, zamierza wprowadzić bardziej przejrzyste zasady wynagradzania pośredników ubezpieczeniowych oraz zarządzania konfliktem interesów. Ponadto uznano, iż należy podzielić usługi ubezpieczeniowe na dwie podstawowe kategorie:

1. usługi ubezpieczeniowe będące jednocześnie usługami inwestycyjnymi,
2. pozostałe usługi ubezpieczeniowe, a także wprowadzić odrębne regulacje dla każdej z nich.

Z perspektywy Unii Europejskiej jako „wspólnego organizmu” celem zmian jest zwiększenie swobody świadczenia usług ubezpieczeniowych na wspólnym rynku europejskim. W związku z tym ustawodawca unijny dąży do intensyfikacji współpracy pomiędzy krajowymi instytucjami sprawującymi nadzór na rynkiem ubezpieczeniowym oraz redukcji kosztów i obciążeń administracyjnych związanych

Ewa Strzoda

jest aplikantem radcowskim w kancelarii prawnej Czublun Trębicki.

ze świadczeniem usług ubezpieczeniowych w kilku państwach UE (*Review of the Insurance Mediation Directive*, <http://ec.europa.eu>).

DYREKTYWA SOLVENCY II

Z początkiem 2012 roku Ministerstwo Finansów opublikowało Projekt założeń do projektu ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (dalej również: projekt). Projektowany akt ma na celu dostosowanie polskiego rynku ubezpieczeń do wymagań dyrektywy Solvency II. Planowane regulacje są konsekwencją obowiązku implementacji do krajowego porządku prawnego unijnych regulacji, co zgodnie z art. 309 ust. 1 dyrektywy Solvency II ma nastąpić najpóźniej do 31 października 2012 r.

Dyrektywa Solvency II to akt prawny stanowiący kompilację (kodyfikację) 13 obowiązujących obecnie dyrektyw ubezpieczeniowych, który został wzbogacony o nowe regulacje z obszaru działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. *Dyrektywa w sposób kompleksowy proponuje nowy system wypłacalności zakładów ubezpieczeń i zakładów reasekuracji oraz obejmuje swoim zakresem obszerne spektrum zagadnień związanych zarówno z gospodarką finansową, jak i szeroko rozumianym procesem nadzoru nad tymi zakładami* – czytamy w założeniach (<http://bip.kprm.gov>). Dyrektywa Solvency II nie stanowi całkowitego *novum* w dziedzinie ubezpieczeń. Wiele rozwiązań, które zawarte były w uchylonych 13 dyrektywach zostało powielonych, co oznacza że implementacja przedmiotowego aktu prawnego Unii Europejskiej do krajowego porządku prawnego będzie miała charakter częściowy.

POŚREDNICTWO UBEZPIECZENIOWE

► CELE I ZAKRES PROJEKTU

Podmioty, które są objęte oddziaływaniem projektu to „główni gracze” sektora usług ubezpieczeniowych, a więc: podmioty wykonujące działalność ubezpieczeniową i działalność reasekuracyjną, organ nadzoru, osoby wykonujące zawód aktuariusza oraz podmioty będące rzeczywistymi beneficjentami ochrony ubezpieczeniowej, tj. ubezpieczający, ubezpieczeni, uposażeni lub uprawnieni z umów ubezpieczenia. Projekt ma przynieść znaczące długotrwałe korzyści społeczno-gospodarcze, przejawiające się przede wszystkim w zmniejszeniu prawdopodobieństwa niewypłacalności zakładów, zwiększeniu konkurencyjności, co jednocześnie powoduje zwiększenie jakości świadczonych usług i obniżenie opłat oraz większą transparentnością i lepszą kwantyfikacją ryzyk (*Projekt założeń do projektu ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej*).

Podstawowe założenia dyrektywy Solvency II to:

1. zapewnienie lepszej ochrony osób ubezpieczonych,
2. dalsze usprawnianie funkcjonowania jednolitego rynku ubezpieczeniowego,
3. wzmocnienie międzynarodowej pozycji konkurencyjnej europejskich zakładów ubezpieczeń i reasekuracji,
4. promowanie lepszych rozwiązań prawnych,
5. harmonizacja w zakresie wyznaczania wymogów kapitałowych, ustalania wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych tworzonych dla celów wypłacalności oraz procesu nadzoru nad zakładami ubezpieczeń i zakładami reasekuracji na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej.

Dyrektywa Solvency II i wprowadzający jej założenia do porządku krajowego projekt postuluje zmiany przede wszystkim w zakresie przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej. Projekt reguluje wprawdzie głównie obszary związane z gospodarką finansową i procesem nadzoru nad zakładami ubezpieczeń, nie oznacza to jednakże, że pominięte zostały kwestie bezpośrednio związane ze świadczeniem usług pośrednictwa ubezpieczeniowego.

POŚREDNICTWO JAKO CZYNNOŚCI UBEZPIECZENIOWE

Projekt powiela wyrażoną w ustawie z dnia 16 grudnia 2009 r. o działalności ubezpieczeniowej fundamentalną zasadę, że zlecenie zawierania umów ubezpieczenia, umów gwarancji ubezpieczeniowych po-

średnikom ubezpieczeniowym należy traktować jako czynności ubezpieczeniowe.

ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ JAKO POŚREDNIK

Podtrzymana została również istniejąca w obowiązującym porządku prawnym zasada pośrednictwa ubezpieczycieli (pośrednictwo bezpośrednie) lub pośredników ubezpieczeniowych ustanowionych na podstawie odrębnych przepisów (pośrednictwo pośrednie) w wykonywaniu czynności z zakresu prawa bankowego i funduszy inwestycyjnych. W projekcie wyraźnie wskazano, że ww. podmioty powinny mieć możliwość:

- ➔ pośredniczenia w imieniu lub na rzecz podmiotów wykonujących czynności bankowe określone w art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2002 r. nr 72, poz. 665, z późn. zm.), przy zawieraniu umów w ramach wykonywania tych czynności, na zasadach określonych w tej ustawie,
- ➔ pośredniczenia w zbywaniu i odkupywaniu jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych lub tytułów uczestnictwa funduszy zagranicznych, funduszy inwestycyjnych otwartych z siedzibą w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz funduszy inwestycyjnych otwartych z siedzibą w państwach należących do OECD innych niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. nr 146, poz. 1546, z późn. zm.).

KOMPETENCJE KNF

Sprawowanie nadzoru nad ubezpieczycielami wymaga zapewnienia organowi odpowiednich narzędzi umożliwiających wykonywanie uprawnień nadzorczych. Zgodnie z projektem w ramach procesu nadzoru organ powinien dokonywać przeglądu i oceny strategii, procesów

i procedur sprawozdawczych ustanowionych przez zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji w celu zapewnienia zgodności z przepisami ustawy.

Projekt daje KNF odpowiednie narzędzia oraz metody umożliwiające realizację kompetencji nadzorczych, w tym również w stosunku do pośredników ubezpieczeniowych poprzez przyznanie organowi kontroli następujących kompetencji:

- ➔ pracownicy KNF tworzący zespół inspekcyjny upoważnieni do przeprowadzenia kontroli powinni mieć prawo m.in. do wglądu do wszelkich dokumentów pośrednika ubezpieczeniowego kontrolowanego zakładu ubezpieczeń oraz żądania sporządzenia kopii, odpisów i wyciągów z tych dokumentów,
- ➔ ustaleń kontroli powinno się dokonywać na podstawie dowodów, do których m.in. powinny należeć oświadczenia, informacje i wyjaśnienia złożone przez upoważnionych pracowników i pośredników ubezpieczeniowych zakładu ubezpieczeń.

PODSUMOWANIE

Regulacje projektu dotyczące pośrednictwa ubezpieczeniowego w zasadzie podtrzymują istniejące do tej pory zasady w tym obszarze ubezpieczeń i nie stanowią dla ubezpieczycieli „rewolucji”. Przedstawiony jednakże zarys zmian w dyrektywie IMD inspirowanych m.in. MiFID pozwala przypuszczać, że coraz bardziej przybliżamy się do postulowanego wielokrotnie przez ministrów finansów stworzenia unijnego zestawu przepisów (tzw. *rule book*), który całościowo i co istotne jednolicie będzie regulował poszczególne rynki w skali całej Unii Europejskiej (Wywiad z Karem Van Hulle kierownikiem Działu Ubezpieczeń Europejskiej ds. Rynku Wewnętrznego, Stan niektórych europejskich dokumentów ważnych dla pośredników ubezpieczeniowych, BIPAR, s. 3). □

